

STATISTIKUDVALGET

STATUSRAPPORT – 4. KVARTAL 2014

Statistikudvalgets Statusrapport – 4. kvartal 2014

1. Sammenfatning

I kølvandet på finanskrisen og den efterfølgende lavkonjunktur har lønudviklingen på det private arbejdsmarked været meget moderat i de senere år. Det er fortsat tendensen ind i 2014. På DA-området har den årlige lønstigningstakt således udgjort 1½ pct. i første halvår 2014, hvilket er stort set uændret sammenlignet med stigningstakten i andet halvår 2013. De afdæmpede nominelle lønstigninger har imidlertid været tilstrækkelige til at understøtte en reallønsfremgang på knap 1 pct. både i 2013 og første halvår 2014, hvilket næsten er på linje med gennemsnittet for årene 2000-13.

Reallønsfremgangen skal ses i lyset af den aktuelt meget lave prisudvikling. Forbrugerpriserne er steget ganske lidt gennem det sidste år. Forbrugerprisinflationen i Danmark var ½ pct. i august 2014, hvilket er historisk lavt. Den lave inflation skyldes blandt andet faldende priser på importvarer, men også en relativt lav markedsbestemt indenlandsk inflation, der skal ses i lyset af et lavt kapacitetspres i dansk økonomi. Af samme grund skønnes det, at inflationen også vil være behersket i de kommende år.

På det offentlige område – dvs. stat, kommuner og regioner – har lønstigningerne gennemsnitligt udgjort omtrent 1¼ pct. i første halvår 2014, mens reallønnen er vokset med godt ½ pct. Det er forholdsvis tæt på den aktuelle udvikling i den private sektor. Set over en længere periode er de offentlige og private lønninger vokset nogenlunde lige meget. Det har blandt andet den såkaldte reguleringsordning medvirket til. Efter finanskrisens udbrud har den offentlige lønudvikling dog generelt været højere end i den private sektor, om end lønindeksene nu stort set er på samme niveau igen.

I 2013 steg de samlede medarbejderomkostninger inden for industrien med 1,8 pct. i Danmark og 2,0 pct. i udlandet. Lønkonkurrenceevnen målt ved forskellen i stigningen i medarbejderomkostningerne i Danmark og udlandet blev dermed forbedret med 0,2 pct.-point i 2013. Stigningen i medarbejderomkostningerne har dog siden 2000 samlet set været højere i Danmark end i udlandet.

Lønkonkurrenceevnen målt ved forskellen i stigningen i enhedslønomkostningerne i Danmark og udlandet korrigeret for udviklingen i den effektive kronekurs er forbedret med 3¾ pct. i 2013. De seneste års forbedring af konkurrenceevnen har opvejet den forværring, der er sket siden 2003, men konkurrenceevnen er stadig svagere end i 2000. Udviklingen skal ses i lyset af en betydelig forbedring af bytteforholdet over for udlandet i samme periode.

2. Statistikudvalgets kommissorium

I forbindelse med fælleserklæringen fra 1987 nedsattes et Statistikudvalg med repræsentanter fra DA, LO, Arbejds-, Finans- og Økonomiministeriet, som fik til opgave løbende at vurdere den faktuelle udvikling i arbejdsomkostningerne i Danmark og udlandet. I august 1999 blev Statistikudvalgets arbejde genoptaget med følgende kommissorium:

"I forlængelse af trepartsdrøftelserne mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter d. 31. august 1998 er det besluttet at igangsætte et udvalgsarbejde (jf. i øvrigt Statsministeriets papir om organisering af trepartsarbejdet, der blev fremlagt og godkendt på mødet) med det formål at kortlægge og analysere den stedfundne udvikling i arbejdskraftomkostninger i Danmark og i udlandet. Udvalget skal herunder se på lønudviklingen men også på øvrige faktorer af betydning for udviklingen i konkurrenceevnen. Som udgangspunkt skal udvalget fortsætte det tidligere Statistikudvalgs arbejde med fremlæggelse af analyserne i den form, der er opbygget her.

Udvalget består af repræsentanter for Finansministeriet (formand), Arbejdsministeriet, Økonomiministeriet, DA og LO. Udvalgets sekretariat varetages af Finansministeriet og Økonomiministeriet i fællesskab.

Udvalgets mere konkrete opgaver er:

- *at analysere og vurdere udviklingen i de direkte og indirekte arbejdskraftomkostninger i Danmark og udlandet,*
- *at følge prisudviklingen og udviklingen i reallønnen.*

Udvalget udarbejder en årlig statusrapport, der foreligger i 3. kvartal."

Siden den 27. november 2001 har udvalget bestået af Finansministeriet (formand), Beskæftigelsesministeriet, DA og LO. Siden marts 2011 har en repræsentant fra Nationalbanken deltaget i møderne med status som observatør og analysebidragsyder. Økonomi- og Indenrigsministeriet er indtrådt i udvalget igen i forbindelse med ressortændringerne i oktober 2011. Udvalgets sekretariat varetages i fællesskab af Finansministeriet og Økonomi- og Indenrigsministeriet.

Statusrapporten bygger på den seneste statistik for løn, priser og produktivitetsudvikling, hvilket for nærværende primært vil sige:

- DA's KonjunkturStatistik (2. kvartal 2014) og StrukturStatistik 2013.
- Danmarks Statistiks lønindeks for den private sektor samt stat og kommuner (2. kvartal 2014).
- Danmarks Statistiks foreløbige kvartalsvise nationalregnskab (2. kvartal 2014).
- DA's Internationale Lønstatistik (2. kvartal 2014) suppleret med statistik fra OECD (1. kvartal 2014).
- Danmarks Statistiks opgørelse af prisudviklingen (august 2014).
- Eurostats opgørelse af prisudviklingen i udlandet (august 2014).
- Eurostats, OECD's og BEA's årlige opgørelser til beregning af enhedslønomsomkostninger (2013). Der anvendes ikke hovedrevideret nationalregnskab (ESA 2010), da der ikke har været tilgængelige tal for alle lande.

Til at kortlægge og analysere den stedfundne udvikling i arbejdskraftomkostninger i Danmark og i udlandet benyttes i denne rapport to lønbegreber: timefortjenesten pr. præsteret time og samlede medarbejderomkostninger pr. præsteret time.

Timefortjenesten afspejler, hvor meget den beskæftigede samlet set får for sit præsterede arbejde inkl. konjunkturbestemte betalinger som fx overtid, mens de samlede medarbejderomkostninger angiver de omkostninger for arbejdsgiveren, der er forbundet med ansættelse af en medarbejder. Forskellen mellem timefortjenesten og de samlede medarbejderomkostninger udgøres af de øvrige medarbejderomkostninger.

3. Lønudvikling i Danmark

Den årlige lønstigningstakt (inkl. genetillæg) for hele DA-området var ifølge DA's KonjunkturStatistik 1½ i første halvår 2014 (1,4 pct. i 1. kvartal og 1,6 pct. i 2. kvartal), *jf. tabel 3.1*. Lønstigningerne er således fortsat meget lave historisk set.

Inden for de serviceprægede erhverv samt bygge og anlæg er lønstigningstakterne aftaget siden første halvår 2013, mens stigningstakten omvendt er øget lidt inden for industrien.

Opdelt på ansættelsesforhold var lønstigningstakten 1¼ pct. for funktionærer og 1¼ pct. for arbejdere i første halvår 2014. For begge typer ansættelsesforhold er det en anelse lavere end i andet halvår 2013.

Tabel 3.1

Årlig procentvis stigning i timefortjenesten (inkl. genetillæg)

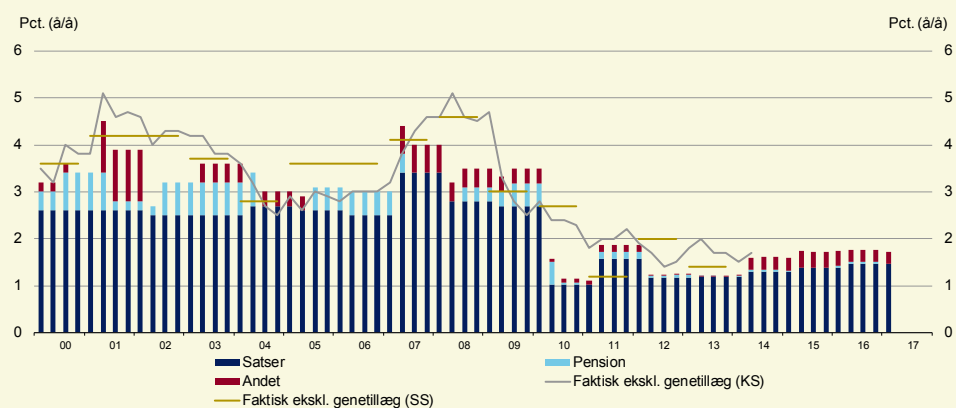
Pct.	2012		2013				2014	
	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.	2. kv.
DA i alt	1,3	1,4	1,8	1,8	1,6	1,6	1,4	1,6
Arbejdere	0,9	1,1	1,6	1,5	1,4	1,4	1,3	1,3
Funktionærer	1,6	1,7	2,0	2,0	1,8	1,7	1,5	1,9
Industrien	1,1	1,2	1,5	1,5	1,7	1,7	1,6	1,9
Bygge- og anlægsvirksomhed	1,0	1,0	1,6	1,9	1,4	1,6	1,0	1,1
Serviceprægede erhverv	1,4	1,6	1,9	1,9	1,6	1,5	1,3	1,5

Kilde: DA's KonjunkturStatistik.

Referenceforløbet er en beregningsteknisk antagelse om procentuelt gennemslag af ændringerne i overenskomsterne. Det opgøres som summen af bidrag fra lønsatser, pension og andet, *jf. figur 3.1*.

Figur 3.1

Timefortjeneste og teknisk referenceforløb på DA-området

Anm.: De kvartalsvise stigninger i referenceforløbet er baseret på den midterste månedsobservation i kvartalet, hvilket omtrent svarer til måleperioden i KonjunkturStatistikken. Referenceforløbet består af satser, pension og andet og er opgjort ekskl. genetillæg.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik og egne beregninger.

På hovedparten af overenskomstområderne fastsættes alene mindstebetalings- og minimallønssatser centralt, mens de faktiske lønreguleringer forhandles lokalt og påvirkes af blandt andet konjunktur- og konkurrencesituationen og muligheden for at

tiltrække og fastholde kvalificeret arbejdskraft. Disse forhold vil være væsentlige kilder til afvigelser mellem den faktiske lønstigningstakt og referenceforløbet for den private sektor. Hertil kommer de forskellige lønsystemers funktionsmåder. Referenceforløbet er derfor et forholdsvist usikkert pejlemærke for den faktiske lønudvikling.

DA's StrukturStatistik

DA's årlige StrukturStatistik bruger oplysninger fra alle virksomheder, der indberetter til DA's LønStatistik og dækker ca. 650.000 lønmodtagere eller ca. halvdelen af beskæftigelsen inden for den private sektor. Den kvartalsvise KonjunkturStatistik er derimod baseret på en repræsentativ stikprøve på ca. 1.700 virksomheder, der dækker ca. 400.000 lønmodtagere. StrukturStatistikens formål er at belyse lønstrukturen, mens KonjunkturStatistikens primære formål er at belyse udviklingen i lønstigningstakten på kvartalsbasis.

Stigningen i den gennemsnitlige timefortjeneste ekskl. genetillæg for voksne lønmodtagere var ifølge DA's StrukturStatistik 1,4 pct. i 2013. Det er 0,6 pct.-point lavere end i 2012, *jf. tabel 3.2*. Lønstigningstakten aftog for både arbejdere og funktionærer til henholdsvis 1,1 og 1,7 pct. i 2013.

Lønstigningstakterne var meget ens på tværs af brancher i 2013. Lønstigningstakten på 1,6 pct. inden for industrien er stadig den højeste blandt hovedbrancherne, også selvom den er faldet med 0,8 pct.-point i forhold til 2012. Både inden for serviceprægede erhverv og bygge og anlæg var lønstigningstakten 1,3 pct. Det afspejler henholdsvis et fald på 0,5 pct.-point og en stigning på 0,1 pct.-point i forhold til 2012.

Den opgjorte årsstigningstakt i StrukturStatistikken for 2013 er 0,4 pct.-point lavere end den gennemsnitlige stigningstakt (ekskl. genetillæg) i den kvartalsvise KonjunkturStatistik for 2013. Omvendt var årsstigningstakten for 2012 0,4 pct.-point højere i StrukturStatistikken end i KonjunkturStatistikken. Forskellen mellem de to statistikker skyldes blandt andet metodiske forskelle, herunder ændringer i arbejdskraftens sammensætning samt beregning af pensionsbidrag. Set over perioden 1995-2013 har udviklingen i de to statistikker dog været ens.

Tabel 3.2

Udviklingen i den gennemsnitlige timefortjeneste eksklusive genetillæg (voksne lønmodtagere)

	05	06	07	08	09	10	11	12	13
Pct.									
DA i alt	3,6	3,6	4,1	4,6	3,0	2,7	1,2	2,0	1,4
Arbejdere	3,4	3,5	4,4	4,2	2,9	1,3	1,1	1,4	1,1
Funktionærer	3,8	3,7	3,6	4,2	2,3	3,3	1,7	2,3	1,7
Industrien	3,5	3,5	4,6	4,6	3,8	3,2	1,9	2,4	1,6
Bygge- og anlægsvirksomhed	3,8	4,7	4,6	4,0	1,8	1,1	0,3	1,2	1,3
Serviceprægede erhverv	3,7	3,3	3,2	4,7	2,6	2,9	0,9	1,8	1,3

Kilde: DA's StrukturStatistik.

Danmarks Statistiks lønindeks

Danmarks Statistik offentliggør kvartalsvise lønindeks for den samlede private sektor samt for staten, kommunerne og regionerne.

Den årlige stigningstakt i Danmarks Statistiks lønindeks for den private sektor udgjorde 1¼ pct. i første halvår 2014, hvilket også svarer til lønstigningstakten i andet halvår 2013, *jf. tabel 3.3*.

Tabel 3.3

Årlig procentvis stigning i timefortjenesten (inkl. genetillæg)

Pct.	2012		2013				2014	
	3. kvrt.	4. kvrt.	1. kvrt.	2. kvrt.	3. kvrt.	4. kvrt.	1. kvrt.	2. kvrt.
Staten	2,0	1,8	1,9	0,4	0,8	0,6	0,9	1,5
Kommuner	2,5	2,4	0,4	0,3	0,4	0,3	1,3	1,0
Regioner	3,6	2,2	0,3	0,3	-0,8	0,4	1,2	1,5

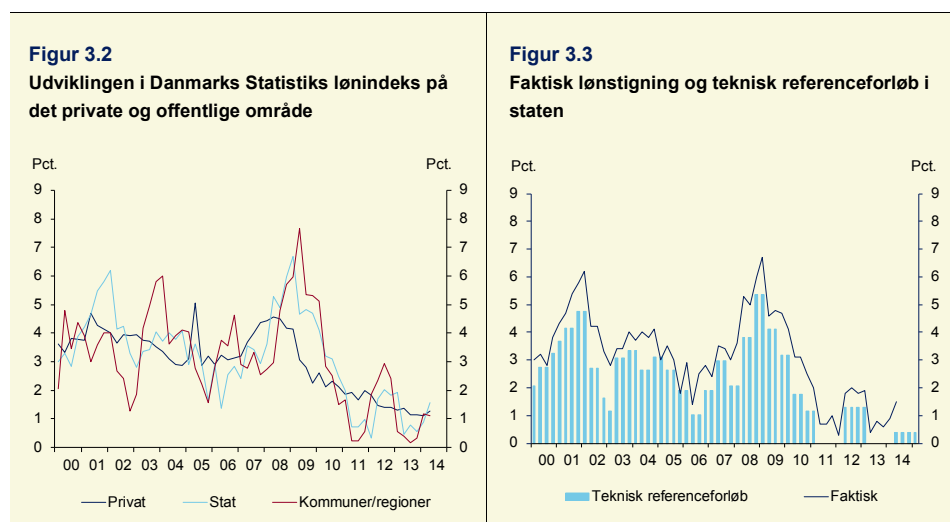
Kilde: Danmarks Statistik.

DA's og Danmarks Statistiks opgørelser følger sædvanligvis hinanden tæt. Danmarks Statistiks opgørelse af den kvartalsvise udvikling i lønstigningstakten påvirkes dog i højere grad af ændringer i sammensætningen af beskæftigelsen end DA's KonjunkturStatistik.

Forskellen mellem lønstigningstakten ifølge DA's og Danmarks Statistiks opgørelser er aftaget, så den er 0,3 pct.-point lavere ifølge DS i første halvår 2014 mod 0,5 pct.-point i første halvår 2013.

De offentlige lønstigninger har været præget af store udsving i de seneste år, *jf. figur 3.2*. Det afspejler i høj grad profilen i overenskomsterne, herunder udmøntningen af den såkaldte reguleringsordning. Ordningen, der er en del af de offentlige overenskomster, indebærer, at hvis den private sektor eksempelvis har haft en højere lønstigninger end den statslige sektor, så lægges 80 pct. af forskellen til de aftalte generelle lønforbedringer, mens det omvendte gør sig gældende, hvis den offentlige lønudvikling er større end den private.

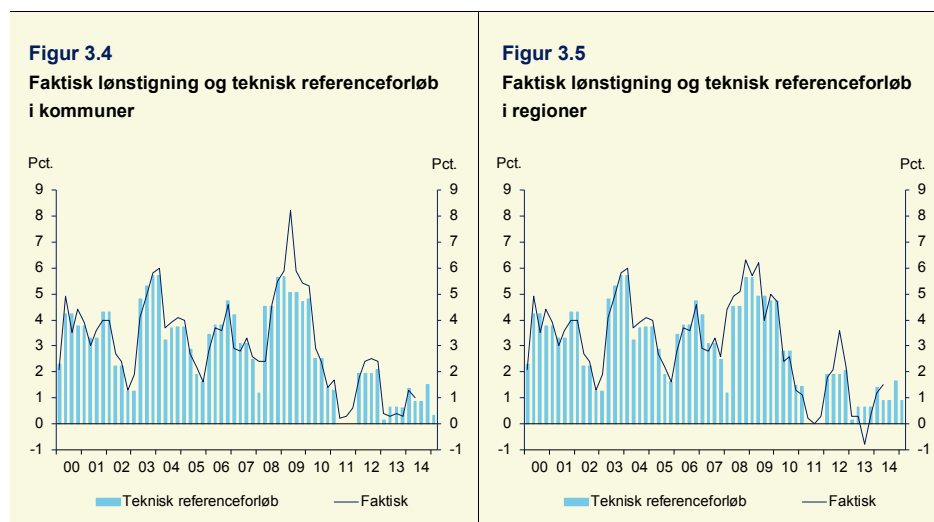
Den årlige lønstigningstakt i staten har været på ca. 1¼ pct. i første halvår 2014 efter at have udgjort ¾ pct. i andet halvår 2013. I staten har den faktiske lønudvikling historisk set ligget i gennemsnit ca. ¾ pct.-point højere end referenceforløbet siden 2000, *jf. figur 3.3*.

Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriet.

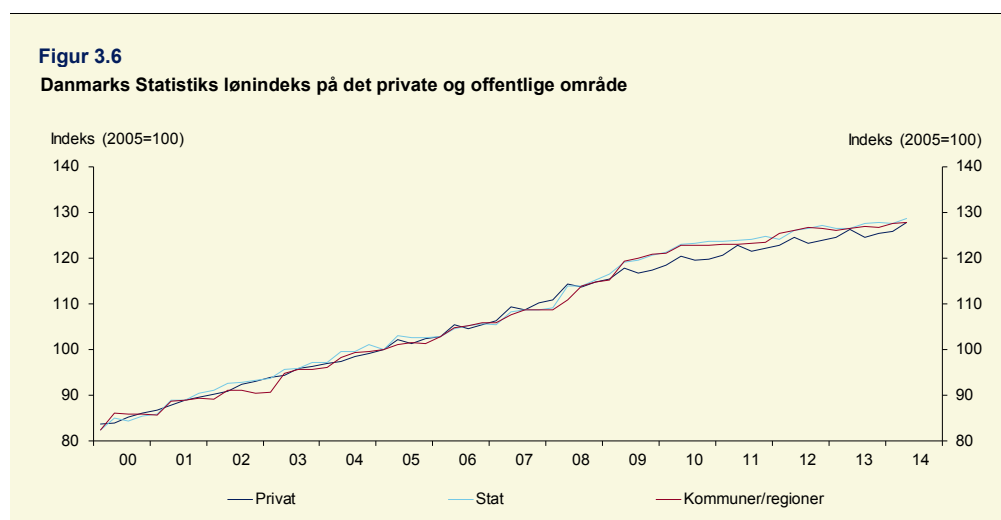
Den årlige lønstigningstakt i kommunerne er forøget til knap 1¼ pct. i første halvår 2014 efter i gennemsnit at have udgjort 0,4 pct. i 2013, *jf. figur 3.4*. Tilsvarende udgjorde lønstigningstakten i regionerne godt 1¼ pct. i første halvår 2014 efter en gennemsnitlig udvikling tæt på nul i 2013, *jf. figur 3.5*.

I kommuner og regioner har reststigningen i gennemsnit været tæt på 0, hvilket er mindre end den ovennævnte statslige reststigning. Den større reststigning i staten i forhold til kommuner og regioner hænger blandt andet sammen med, at afsatte midler til lokal løndannelse ikke indregnes i referenceforløbet på statens område, mens det hovedsageligt har været indregnet på det kommunale og regionale område¹. Den faktiske lønudvikling i staten og den kommunale og regionale sektor har været nogenlunde ens siden 2000, *jf. figur 3.6*.

Kilde: Danmarks Statistik og Finansministeriet.

Der vil fra tid til anden være væsentlige forskelle mellem de opgjorte lønstigningstakter i den offentlige og den private sektor. Men set over en længere periode er de private og offentlige lønninger vokset nogenlunde lige meget, *jf. figur 3.6*. Det har blandt andet reguleringsordningen medvirket til. Efter finanskrisens udbrud har den offentlige lønudvikling dog generelt været højere end i den private sektor, om end lønindeksene nu stort set er på samme niveau igen.

Anm.: Det anvendte lønbegreb er timefortjenesten pr. præsteret time. Dvs. fortjenesten i alt pr. præsteret time inkl. såvel lønmodtagers som arbejdsgivers andel af eventuelle pensionsbidrag, men ekskl. ferie- og andre uregelmæssige betalinger, herunder særlig feriegodtgørelse.

Kilde: Danmarks Statistik.

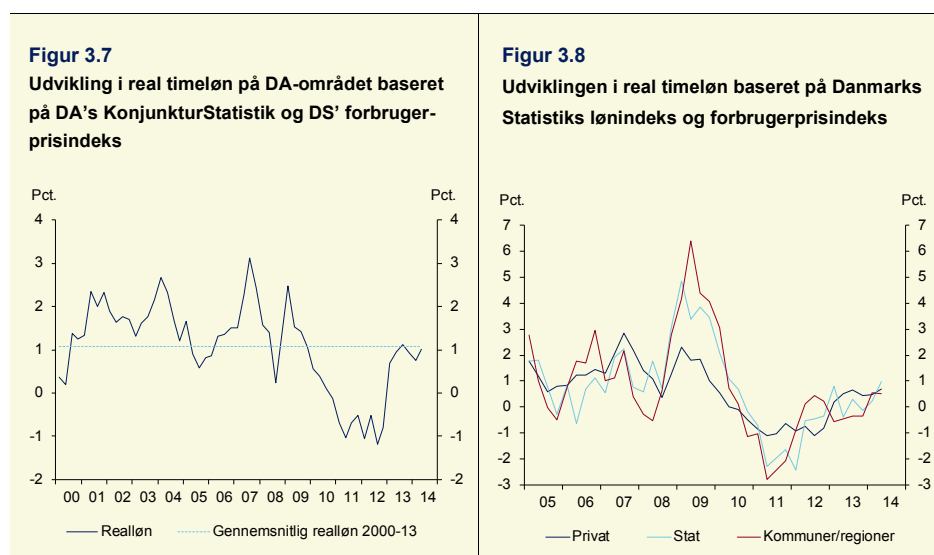
¹ Indførelsen af nye lønsystemer i staten og kommunerne i 1997/98 har betydet, at en større andel af lønnen forhandles lokalt.

Reallønsudviklingen i Danmark

Den årlige reallønsstigning på DA-området har i gennemsnit været knap 1 pct. i 2013 og første halvår 2014. Reallønstigningerne kommer efter en tilbagegang i reallønnen i 2011 og 2012 på gennemsnitligt knap 1 pct. begge år, *jf. figur 3.7*. Stigningerne i 2013 og 2014 skal ses i lyset af en den aktuelt historisk lave forbrugerpris-inflation.

For så vidt angår ansatte i den offentlige sektor var den årlige stigning i reallønnen godt ½ pct. i første halvår 2014, *jf. figur 3.8*. Det dækker over både en forøgelse af den årlige stigningstakt for statsansattes reallønninger på godt ¼ pct.-point i forhold til 2013 og 1 pct.-point for ansatte i kommuner og regioner. I 2013 var den årlige udvikling i reallønnen således negativ for ansatte i kommuner og regioner, hvilket afspejler den højere nominelle og reale lønudvikling i årene forud.

Der kan forekomme særlige udsving i de kvartalsvise stigningstakter for reallønnen blandt andet som følge af overenskomstprofilerne, efterreguleringer og især volatile poster i forbrugerprisindekset. Derfor skal ændringer i reallønnen fra kvartal til kvartal fortolkes med varsomhed. På længere sigt er reallønsfremgangen især bestemt af udviklingen i produktiviteten.

Kilde: DA's KonjunkturStatistik, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Øvrige medarbejderomkostninger

Virksomhedernes samlede medarbejderomkostninger består af lønmodtagernes timefortjeneste og de øvrige medarbejderomkostninger. DA's StrukturStatistik indeholder en detaljeret opgørelse af omkostningselementerne.

Stigningen i virksomhedernes medarbejderomkostninger pr. time ekskl. genetillæg faldt fra 2,3 pct. i 2012 til 1,6 pct. i 2013 ifølge StrukturStatistikken. Stigningen i de samlede medarbejderomkostninger var dermed 0,2 pct.-point højere end stigningen i timefortjenesten, der udgjorde 1,4 pct. i 2013. Forskellen afspejler blandt andet indførelsen af arbejdsskadeafgiften og meromkostninger på arbejdsskadeområdet som følge af reformer af førtidspension og fleksjob.

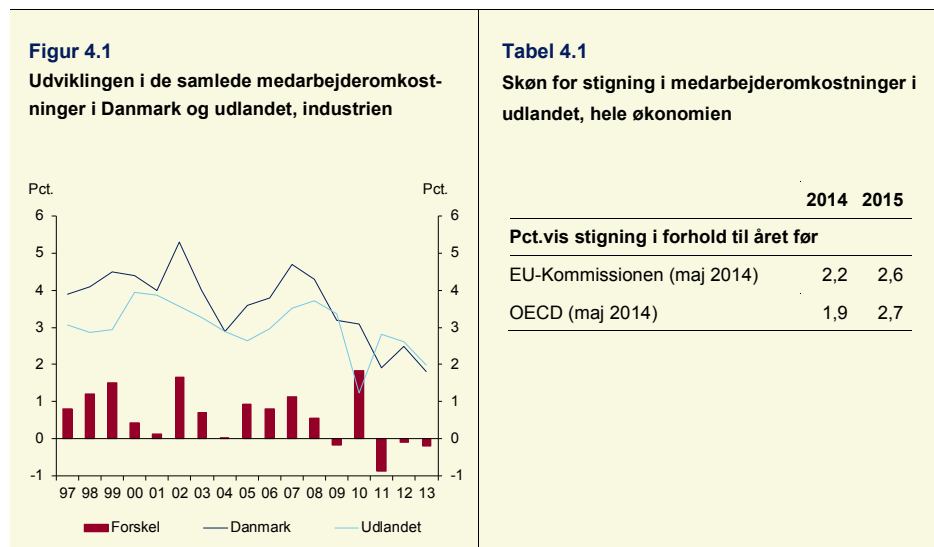
De øvrige medarbejderomkostninger vurderes ikke at bidrage til stigningen i de samlede medarbejderomkostninger i 2014 og 2015 på baggrund af de centrale overenskomstaftaler fra 2014 (OK14), finansloven for 2014 (FL14) og forslag til finanslov for 2015 (FFL15).

4. Udvikling i medarbejderomkostninger i udlandet

I 2013 var stigningen i de samlede medarbejderomkostninger i industrien 0,2 pct.-point højere i udlandet end i Danmark opgjort på basis af tal fra EU-Kommissionen og

OECD. Siden 1997 har stigningen i medarbejderomkostningerne dog generelt været højere i Danmark end i udlandet, *jf. figur 4.1*.

I EU-Kommissionens forårsprognose (maj 2014) skønnes medarbejderomkostningerne for hele økonomien i udlandet at vokse med henholdsvis 2,2 og 2,6 pct. i 2014 og 2015. OECD (maj 2014) forventer en lønstigningstakt i udlandet på 1,9 og 2,7 pct. i samme periode, *jf. tabel 4.1*.

Anm.: De anvendte lønbegreber for Danmark og udlandet er ikke fuldt sammenlignelige. Der er anvendt tal fra Eurostat og BLS til og med 2012. For 2013 er der anvendt tal fra EU-Kommissionen suppleret med tal fra OECD.

Kilde: BLS, DA, Eurostat, EU-Kommissionen, forår 2014, OECD *Economic Outlook*, no. 95 og egne beregninger.

Reallønsudvikling i udlandet

I 2013 var reallønsudviklingen i udlandet 0,4 pct.-point lavere end i Danmark inden for industrien, *jf. tabel 7.1*. Siden årtusindskiftet er reallønnen i gennemsnit steget med 1,4 pct. i Danmark mod 1 pct. i udlandet som helhed.

5. Prisudviklingen i Danmark

Forbrugerpriserne er steget ganske lidt gennem det sidste år. I august var forbrugerprisinflationen således 0,5 pct., og inflationen er dermed fortsat meget lav i historisk perspektiv, *jf. figur 5.1*.

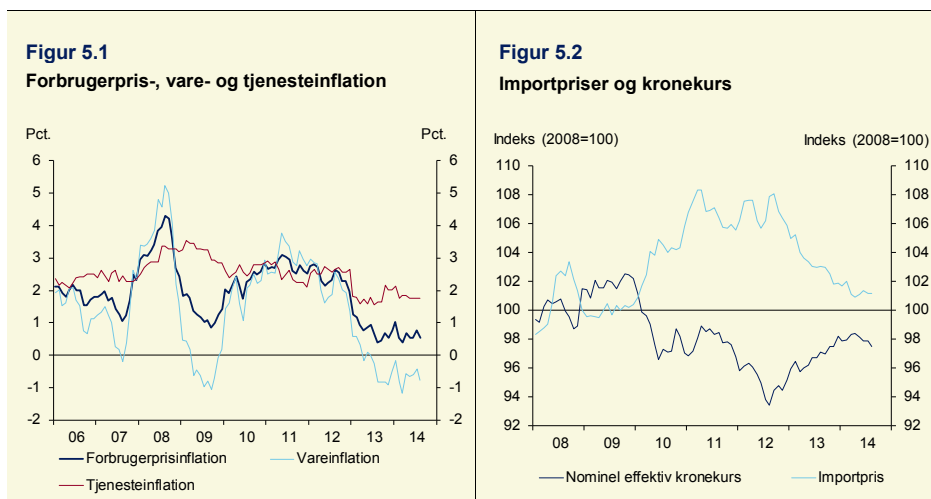
Den aktuelt svage prisudvikling er sammensat af lav inflation på tjenester og deflation på varer. Siden juli 2013 har varepriserne været faldende, hvilket i høj grad skal ses i lyset af faldende priser på importvarer, *jf. figur 5.2*.

De faldende importpriser skal blandt ses i lyset af en generel styrkelse af den danske krone siden midten af 2012, der har gjort udenlandske varer billigere (i danske kroner). På det seneste er kronen imidlertid blevet svækket lidt, uden at det har givet udslag i stigende importpriser.

De faldende importpriser har bidraget til at trykke udviklingen i producentpriserne og derigennem forbrugerpriserne ned.

Forklaringen på den lave inflation kan dog ikke kun tilskrives faldende priser på importvarer, men også en relativt lav markedsbestemt indenlandsk inflation, der skal ses i lyset af et moderat lønpres i Danmark, *jf. boks 5.10, Økonomisk Redegørelse*, august 2014.

I *Økonomisk Redegørelse*, august 2014 skønnes en forbrugerpris-inflation på hhv. 0,8 pct. og 1,2 pct. i 2014 og 2015. Af den kommende december-redegørelse vil der ud over nye skøn for inflationen i 2014 og 2015 tillige fremgå en første prognose for forbrugerprisstigningerne i 2016. I lyset af at konjunkturgenopretningen efter det økonomiske tilbageslag sandsynligvis vil blive relativt langstrakt, må inflationen for 2016 umiddelbart forventes at komme til at ligge på et moderat niveau.

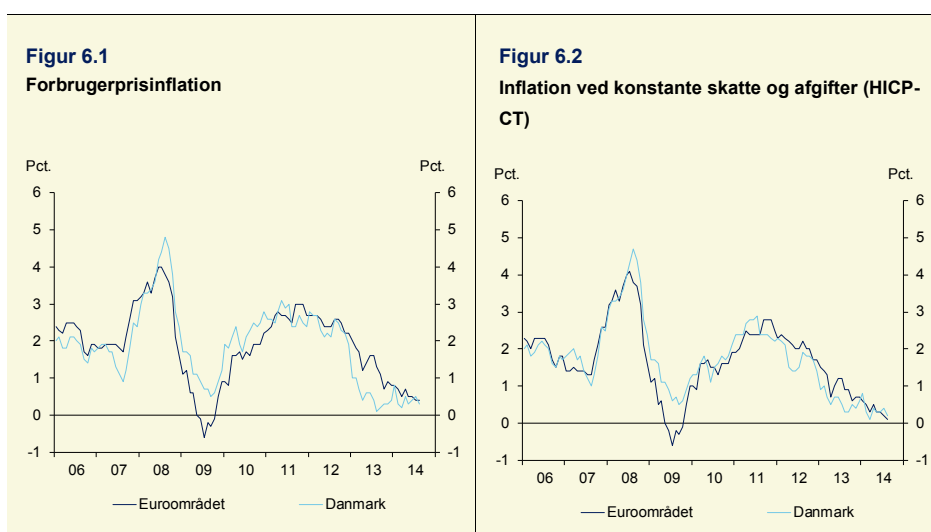

Kilde: Danmarks Statistik og Nationalbanken.

6. Prisudviklingen i euroområdet

Forbrugerpris-inflationen i euroområdet (opgjort ved HICP-indekset²) var 0,4 pct. i august 2014, *jf. figur 6.1*. Det er et fald på 0,9 pct.-point i forhold til samme måned i 2013. Faldet skyldes i høj grad, at vareinflationen er aftaget med 1½ pct.-point til nu - 0,3 pct. I de seneste tre år har inflationen i euroområdet generelt ligget over den danske inflation, men med den seneste udvikling er spændet blevet indsnævret. I august var den danske HICP-inflation 0,3 pct. mod 0,4 pct. i euroområdet.

Anvendes HICP-CT-indekset (der indebærer fastholdte skatter og afgifter) som mål for inflationen, ligger det danske niveau aktuelt marginalt højere end euroområdets, *jf. figur 6.2*, omend begge er tæt på nul.

Kilde: Eurostat.

² Eneste forskel på forbrugerpris- og HICP-indekset er ejerboliger, der kun indgår i forbrugerprisindekset.

7. Lønkonkurrenceevnen

I 2013 steg de samlede medarbejderomkostninger med 1,8 pct. i Danmark og 2,0 pct. i udlandet, *jf. tabel 7.1*. Lønkonkurrenceevnen målt ved forskellen i stigningen i medarbejderomkostningerne i Danmark og udlandet blev således forbedret en anelse med 0,2 pct.-point.

Stigningen i medarbejderomkostningerne inden for industrien har siden 2000 generelt været højere i Danmark end i udlandet. Lønkonkurrenceevnen opgjort som forskellen i stigningen i medarbejderomkostningerne i Danmark og udlandet er i perioden fra 2000-13 blevet forringet med 0,5 pct.-point i gennemsnit om året. Fra og med 2011 har stigningen dog været højst i udlandet.

Årlig stigning i pct.	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Gnst. 00-13
Danmark										
Medarbejderomkostninger pr. time ¹⁾	3,6	3,8	4,7	4,3	3,2	3,1	1,9	2,5	1,8	3,5
Enhedslønomkostning	3,2	-1,6	3,6	7,5	5	-5,7	-4,2	-2,3	-3,2	0,8
Reale medarbejderomkostninger pr. time	1,8	1,9	2,9	0,9	1,9	0,8	-0,8	0,1	1,0	1,4
Udlandet										
Medarbejderomkostninger pr. time	2,6	3,0	3,5	3,7	3,4	1,2	2,8	2,6	2,0	3,0
Forskel i medarbejderomkostninger pr. time	0,9	0,8	1,1	0,6	0,2	1,8	-0,9	-0,1	-0,2	0,5
Effektiv kronekurs	-0,6	0	1,6	2,5	1,9	-3,6	-0,3	-2,9	1,8	0,2
Enhedslønomkostning	-1,3	-1,8	-0,7	5,2	9,5	-9,3	-0,2	3,3	2,3	0,2
Lønkonkurrenceevne (relative enhedslønomkostninger, valutakurskorrigeret)	-4,0	-0,2	-5,9	-4,8	2,6	0,0	4,4	8,6	3,7	-0,8
Reale medarbejderomkostninger pr. time	0,6	0,8	1,2	0,3	3,2	-0,5	0,1	0,5	0,6	1,0

Anm.: Enhedslønomkostninger og relative enhedslønomkostninger, valutakurskorrigeret er ikke baseret på det hovedreviderede nationalregnskab (ESA 2010), da der ikke har foreligget tal for alle lande, men på det tidligere (ESA 95). For udlandets medarbejderomkostninger anvendes tal fra Eurostat, BLS og OECD, *jf. anm. til figur 4.1*. Enhedslønomkostningerne for Danmark angiver lønsummen i industrien i forhold til bruttoværditilvæksten ifølge Danmarks Statistiks nationalregnskab. For udlandets enhedslønomkostninger anvendes tal primært fra Eurostat baseret på landenes nationalregnskaber. Sammenvejning er foretaget med vægtene i det effektive kronekursindeks. Stigningerne i de reale medarbejderomkostninger angiver stigningerne i medarbejderomkostninger pr. time deflateret med forbrugerprisindekset. Ved beregningen af udlandets og euroområdet stigninger i de reale medarbejderomkostninger er der først beregnet en sammenvejet forbrugerpris, hvorefter stigningen i medarbejderomkostninger er beregnet.

- 1) Stigningen i de samlede medarbejderomkostninger i industrien som angivet i DA's International Lønstatistik. Det anvendte lønbegreb for Danmark er ikke fuldt sammenligneligt med udlandets.
- 2) Den procentvise ændring i den valutakurskorrigerede lønkonkurrenceevne (ULC) over for hhv. udlandet og euroområdet er approksimeret ved den procentvise ændring i den effektive kronekurs tillagt den numeriske værdi af summen af den procentvise ændring i enhedslønomkostningerne for hhv. Danmark og udlandet/euroområdet. Denne beregnede procentvise ændring i et enkelt år afviger fra ændringen (i pct. point) i den akkumulerede lønkonkurrenceevne i figur 7.1.

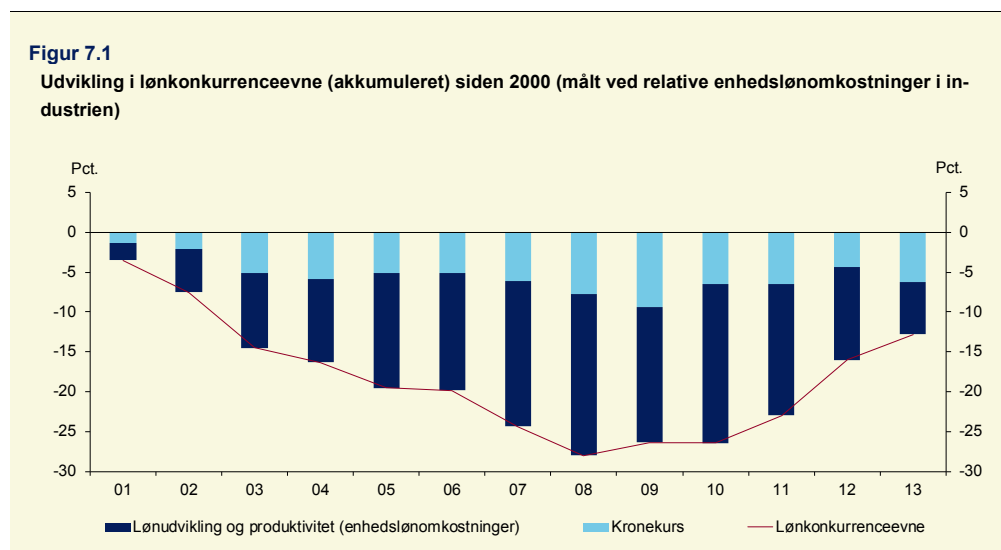
Kilde: DA's International Lønstatistik, Bureau of Labor Statistics (BLS), OECD, Eurostat, OECD, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den effektive kronekurs har i bidraget til at forringe den valutakurskorrigerede lønkonkurrenceevne i perioden 2000-09 samt i 2013. Kronen blev omvendt svækket i årene 2010-12, hvilket isoleret set forbedrede lønkonkurrenceevnen.

Lønkonkurrenceevnen målt ved forskellen i stigningen i enhedslønomkostningerne og korrigeret for udviklingen i den effektive kronekurs er forbedret med 3¾ pct. i 2013. I 2013 er lønkonkurrenceevnen lidt bedre end i 2003, men den er fortsat svækket i forhold til 2000.

Siden 2000 er lønkonkurrenceevnen i gennemsnit blevet forringet med godt ¾ pct. om året over for udlandet. Det dækker over en betydelig forringelse frem til 2008, blandt andet som følge af en svag produktivitetsudvikling, men også en forbedring over de seneste fem år, *jf. figur 7.1*.

En del af forværringen af produktivitetsudviklingen over for udlandet frem til 2008 vurderes til dels at være konjunkturbetinget, ligesom forbedringen siden 2008 også overvejende afspejler en konjunkturmæssig genopretning.

Anm.: Figuren er ikke baseret på det hovedreviderede nationalregnskab (ESA 2010), men på det tidligere (ESA 95). Udviklingen i lønkonkurrenceevnen er målt ved de relative enhedslønomkostninger i industrien mellem Danmark og udlandet korrigeret for den effektive kronekurs. Enhedslønomkostningerne beregnes som forholdet mellem lønsom og real bruttoværditilvækst.

Kilde: OECD, Eurostat, BEA, Danmarks Statistik og egne beregninger.

Det bemærkes, at medarbejderomkostninger er baseret på lønstatistik, mens enhedslønomkostninger er baseret på nationalregnskabstal (forholdet mellem lønsom og bruttoværditilvækst). Anvendelsen af nationalregnskabstal indebærer, at den målte lønkonkurrenceevne kan revideres efterfølgende – og i visse tilfælde betydeligt. Samlet set skal bevægelserne i den målte lønkonkurrenceevne – navnlig år-til-år bevægelser – således fortolkes med en vis forsigtighed. Det skal desuden bemærkes, at enhedslønomkostningerne for både Danmark og udlandet endnu ikke er opgjort på baggrund af det hovedreviderede nationalregnskab (ESA 2010)

Disse forbehold ændrer imidlertid ikke ved, at der er klare indikationer på, at omkostningsniveauet i perioden 2000-13 samlet set er vokset mere i Danmark end udlandet.

Isoleret set har tabet af lønkonkurrenceevne målt ved stigningen i medarbejderomkostningerne og de relative enhedslønomkostninger op gennem 00'erne kostet arbejdspladser i den private sektor. Udviklingen skal dog også ses i lyset af en samtidig forbedring af bytteforholdet, som har styrket den relative værdi af eksporten og købekraften i samfundet, samt en moderat inflation i gennemsnit.

Samlet set har beskæftigelsen været forholdsvis høj i store dele af den betragtede periode. Beskæftigelsen var særligt høj i forbindelse med den kraftige højkonjunktur fra 2005-08, men er siden faldet markant i forbindelse med den dybe, internationale økonomiske krise.

Der har også været overskud på betalingsbalancen i perioden siden 2000. En del af overskuddet kan dog henføres til energiproduktionen i Nordsøen og en væsentlig forbedring af nettoformueindkomsten over for udlandet.

Hovedrevideret nationalregnskab

Danmarks Statistik har offentliggjort et hovedrevideret nationalregnskab. Væksten i timeproduktiviteten (real bruttoværditilvækst pr. arbejdstime) er for de private byerhverv opgjort til knap 1½ pct. i 2013, *jf. tabel 7.2*.

Mandeproduktiviteten (real bruttoværditilvækst pr. beskæftiget) i de private byerhverv voksede godt ½ pct. i 2013. I perioden 2006-13 har den gennemsnitlige årlige stigning været henholdsvis godt ¼ pct. i mandeproduktiviteten og knap 1 pct. i timeproduktiviteten inden for de private byerhverv.

Enhedslønomkostningerne voksede ½ pct. i 2013. I gennemsnit er enhedslønomkostningerne øget med godt 2 procent om året siden 2006.

For opgørelsen af både produktivitet og enhedslønomkostninger gælder, at der bør tages forbehold for revisioner af nationalregnskabet. Opgørelsen har historisk været genstand for store revisioner og skal fortolkes med nogen forsigtighed.

Tabel 7.2

Produktivitetsudviklingen, private byerhverv

	06	07	08	09	10	11	12	13	Gnst. 06-13
Pct.									
Timeproduktivitet	3,4	0,0	-1,3	-2,6	5,2	0,3	0,5	1,4	0,9
Mandeproduktivitet	3,1	-2,2	-1,9	-3,1	4,5	1,6	-0,1	0,6	0,3
Enhedslønomkostninger	0,3	6,3	5,0	5,2	-1,2	-0,2	1,0	0,5	2,1

Anm.: Ændringen i time- og mandeproduktiviteten belyser udviklingen arbejdskraftproduktiviteten, angivet som værditilvæksten pr. time hhv. pr. beskæftiget. De private byerhverv svarer til den private sektor fratrukket søtransport, landbrug, energi samt boligbenyttelse.

Kilde: Danmarks Statistik.